

Gebruik (lees: misbruik) de economie om extra natuur te creëren

Lisse Geestwater: Visualisatie van de woonclusters en hun relatie tot het open waterlandschap

Steven Delva is een Belgisch, internationaal gerenommeerd landschapsarchitect. Hij woont en werkt in Amsterdam.

STEVEN DELVA 1 april 2023, 03:00

De droogte die straks almaar meer watertekort zal veroorzaken. De hittestress waarmee onze steden krijgen af te rekenen. De gebrekkige biodiversiteit die verregaande gevolgen heeft voor mens en dier. Gaan we in Vlaanderen en Nederland klimaatuitdagingen even desastreus aanpakken als we bij het hele stikstof-debacle gedaan hebben? Nochtans hoeft het niet complex te zijn: als we enerzijds economische projecten misbruiken om extra natuur te creëren en er anderzijds

voor zorgen dat diezelfde natuur opbrengt, kunnen we heel wat maatschappelijke problemen aanpakken.

Hoe vaak hoor je niet dat de bedrijven de lasten socialiseren en winsten privatiseren? Of dat zo is of niet doet hier niet ter zake, ik haal het enkel aan omdat we 'andersom' moeten denken als we maatschappelijk resultaat willen boeken. De vraag luidt dus: waarom zouden we niet de private wensen van ondernemers inzetten om maatschappelijke, vaak ook ecologische, uitdagingen te doen slagen?

De laatste uitbreidingswijk van Lisse in Nederland, ook gekend als Geestwater, is een relevant voorbeeld. Op deze polder werd een volledige wijk bijgebouwd, weliswaar zonder dure grond aan te

voeren en de aanwezige natuur teniet te doen. Integendeel, tussen de wetlands en het groen werden er op een gesofistikeerde manier 450 woningen gebouwd. Gevolg: het leverde de investeerder meer woningen op; het zorgde voor een pak minder verharding, waardoor de bouwkosten gereduceerd konden worden; de overheid behaalde haar waterdoelstellingen; en de natuurorganisatie werd beheerder van het landschap.

Om dat voor elkaar te krijgen moest elke betrokken partij loskomen van haar eigen agenda en integraal denken. Het gaat nooit énkél over groen of énkél over de economie. Vastgoedinvesteerdere die grootse bouwprojecten uitvoeren en het groen er als een noodzakelijk iets bijnemen om de vergunning te verkrijgen: zo werkt het niet.

Net zomin als wanneer de fanatieke groene jongens van elke vierkante meter beton fauna en flora willen maken zonder de economische realiteit te erkennen. Willen we de planeet redden, dan zullen we ervoor moeten zorgen dat ecologie de economie niet in de weg staat en vice versa. De natuur mag geen kostenpost zijn, maar moet opbrengen. Tegelijk moeten we de economie durven te gebruiken, soms misbruiken, om méér natuur te creëren.

Een stad die je via echte vergroening (geen groene saus) aantrekkelijker maakt, doet de wijk heropleven. In Singapore slaan ze je dood met dat soort voorbeelden. Het land staat op de derde plaats qua bevolkingsdichtheid, maar wordt gezien als de stad met de meeste biodiversiteit op aarde. Een geweldig voorbeeld van hoe je ecologie en economie kunt verbinden. Alleen moeten wij er in de Lage Landen voor zorgen dat het maatschappelijke verhaal ook inclusief is en niet enkel bestemd voor the rich and famous.

Start bij bouw- en investeringsprojecten daarom vanuit het landschap, de bodem, het water, om zo radicale en werkende antwoorden te geven op meerdere maatschappelijke noden. Automatisch kom je dan uit op het kruispunt van ecologie en economie, waar er stappen voorwaarts worden gezet. Kijk naar hoe men decennia geleden in Nederland de dijken en polders heeft gevormd, dan weet je dat het mogelijk is. Dat was een groots integraal plan, waarin veel facetten werden meegenomen, van wonen en werken over mobiliteit tot economie en leefbaarheid.

Steven Delva. Foto: Caspar Rilla

Visualisatie Middelkerke Duincasino

In Vlaanderen werd ooit de strategische fout van lintbebouwing gemaakt, maar juist dat gebeurde vanwege een eng ideologisch denken. Laten we dus vooral integraal én groots denken.

Dat doe je door oplossingen te zoeken, niet door in extremen te denken. Dat laatste leidt doorgaans tot verlamming: antwoorden op maatschappelijke uitdagingen in onze steden en biodiversiteitsvraagstukken blijven uit. De Josaphat-site, een groene vlakte op een voormalig rangeerterrein in Schaarbeek waar straks een nieuwe stadswijk komt, illustreert dat perfect. Al jaren woedt er een politieke strijd, maar de site is in feite een unieke kans om een antwoord te geven op vele actuele vragen over ecologie en woningnood, open ruimte en verdichting. De open stedelijke ruimte verzoenen met de noden en uitdagingen van vandaag en morgen: het is een cruciaal uitgangspunt dat een stad gezond kan doen groeien.

Een businesscase uit Vlaanderen die toont hoe het kan, is die van het casino in Middelkerke, een gecontesteerd dossier dat al lang voor politiek tumult zorgde. Initieel wilde men er een doorsneecasino neerpotten, een blinde doos waar liefst geen daglicht binnenkomt zodat de mensen er vooral blijven doorspelen.

Een economisch gedrocht dus. Tijdens de zoektocht naar 'betere' oplossingen stak één idee erbovenuit, met name het feit dat op diezelfde plek ook een grote nood was aan een versterkte zeedijk om de Belgische kustlijn beter te beschermen. Gevolg: het casino komt ondergronds en wordt geïntegreerd in een nieuwe dijk. Boven op het casino zal straks een gigantisch duinenlandschap het zicht overheersen. Zo krijg je een zeewering die ons niet alleen beschermt tegen het water, maar ook een iconische bestemming wordt.

Ecologie, duurzaamheid, CO2-reductie en primaire waterbescherming komen hier samen en leveren tegelijk een landschap op dat bouw- en energiekosten reduceert. Dit is natuur die geld oplevert in plaats van enkel geld kost. Met andere woorden: een bewijs dat het kan. Al gebeurt het nog te weinig. Gezond boerenverstand zit normaal gezien ingebakken in de cultuur der Lage Landen. Laten we het weer meer gebruiken, het zal ons maatschappelijk ver brengen.